

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
Γ' ΤΑΞΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 03 ΙΟΥΝΙΟΥ 2022**

ΘΕΜΑ Α

Α1. Λόγοι για τους οποίους η εκμάθηση της ιστορικής γνώσης καθίσταται αναγκαία (μέσα από το κείμενο):

- «όλοι είμαστε προϊόντα της ιστορίας»
- «Είναι οι πεποιθήσεις, οι αξίες, οι γνώσεις και οι κανόνες.»
- «Αξίζει να γνωρίζουμε τι έκαναν πώς σκέφτονταν, πώς ζούσαν.» (οι πρόγονοί μας)
- «Η γνώση του παρελθόντος είναι απαραίτητη για την κατανόηση του παρόντος.»
- «Η ιστορία είναι μια πράξη αυτογνωσίας, μια πράξη γνώσης για τον συλλογικό μας εαυτό, απαραίτητη για να καταλάβουμε τον πολιτισμό μας.»
- «Μαθαίνουμε ιστορία για εμάς, για να μάθουμε από τα λάθη των προηγούμενων[...] για να καταλάβουμε ποιοι είμαστε και να σκεφτούμε πού θέλουμε να πάμε.»

Ενδεικτική Περίληψη

Στο κείμενο, μεταξύ άλλων, αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους η ιστορική γνώση είναι αναγκαία. Πιο συγκεκριμένα, ο σύγχρονος άνθρωπος καθορίζεται από τις κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν στο παρελθόν από τους προγόνους του, διατηρώντας, παράλληλα, ευθύνη απέναντι στις μελλοντικές γενιές. Η εκμάθηση της ιστορίας συμβάλλει, επίσης, στη σφαιρικότερη κατανόηση του παρόντος, καθώς και στην απόκτηση αυτογνωσίας και πολιτισμικής αντίληψης. Έτσι, η ιστορία λειτουργεί ως μέσο κατανόησης των σφαλμάτων του παρελθόντος και ως πυξίδα για το μέλλον.

ΘΕΜΑ Β

B1.

Κείμενο 1

α. Λάθος («[...]τελικά όλοι μας είμαστε προϊόντα της ιστορίας. Ό,τι έχουμε στο μυαλό μας έρχεται από τους προηγούμενους από εμάς. Ακόμη και οι λέξεις που χρησιμοποιώ για να γράψω αυτές τις γραμμές, δεν είναι δικές μου. Έρχονται από τους προηγούμενους από μένα. Και βέβαια το πιο σημαντικό δεν είναι οι λέξεις. Είναι οι πεποιθήσεις, οι αξίες, οι γνώσεις ακόμη και οι κανόνες.», 2^η παράγραφος)

β. Λάθος (« Η γνώση του παρελθόντος είναι απαραίτητη για την κατανόηση του παρόντος.», 3^η παράγραφος)

γ. Σωστό («Η ιστορία είναι μια πράξη αυτογνωσίας, μια πράξη γνώσης για τον συλλογικό μας εαυτό, απαραίτητη για να καταλάβουμε τον πολιτισμό μας.», 3^η παράγραφος / «Μαθαίνουμε ιστορία για να καταλάβουμε ποιοι είμαστε και να σκεφτούμε πού θέλουμε να πάμε.», 4^η παράγραφος)

Κείμενο 2

δ. Σωστό (« [...], η επέτειος είναι και μια μέρα άκρως κοινωνική. Πάει παντού. Και σε χαρές, και σε απώλειες.», 5^η παράγραφος)

ε. Σωστό («Για να δώσω και την πιο εγκόσμια μορφή στην επέτειο, ας πω ότι είναι ένα δωρεάν μεταφορικό μέσον με το οποίο μεταφέρεται το πολυπληθές παρελθόν εδώ στο παρόν.», 7^η παράγραφος)

(Η παράθεση των χωρίων δεν ζητείται από την εκφώνηση, αλλά παρατίθενται για τη διευκόλυνση των εξεταζομένων)

B2.

α) Ο τίτλος του Κειμένου 1 «Γιατί να μαθαίνουμε ιστορία;» διατυπώνεται με τη μορφή ευθείας ερώτησης. Ο συγγραφέας θέτει το ερώτημα γιατί είναι αναγκαία η εκμάθηση της ιστορίας με το οποίο αποδίδει τον θεματικό πυρήνα του κειμένου. Το ερώτημα αυτό απαντάται στο κείμενο, όπου επισημαίνεται ότι όλοι είμαστε προϊόντα της ιστορίας και ότι η ιστορική γνώση είναι απαραίτητη για την κατανόηση του παρόντος. Παράλληλα, το ερώτημα έχει επικοινωνιακή διάσταση, καθώς απευθύνεται άμεσα στον αναγνώστη, στο πλαίσιο της διάδρασής του με αυτόν, επιτυγχάνοντας, έτσι, την πρόκληση ενδιαφέροντος και την ευαισθητοποίηση αναφορικά με την ανάγκη εκμάθησης της ιστορίας. Ενισχυτικά προς αυτή την κατεύθυνση λειτουργεί η χρήση του α' πληθυντικού προσώπου («να μαθαίνουμε») μέσω της οποίας προσδίδεται συλλογικότητα και καθολικότητα στο λόγο και η αξιοποίηση της Υποτακτικής έγκλισης («να μαθαίνουμε»), η οποία δηλώνει απορία. Επομένως, ο τίτλος του

κειμένου είναι επικοινωνιακά αποτελεσματικός, καθώς είναι εύστοχος, σύντομος και δηλωτικός του περιεχομένου.

β) Ο συγγραφέας Κ. Αλβανός προβαίνει στη χρήση ευθέος λόγου αποδίδοντας τα λόγια και τις σκέψεις των φοιτητών του σχετικά με τους λόγους εκμάθησης της ιστορίας. Μέσω της ευθείας ερώτησης και της απάντησης που οι ίδιοι δίνουν: «Γιατί, κύριε, να πρέπει να μαθαίνουμε ιστορία; Εμείς κοιτάμε μπροστά. Κοιτάμε στο μέλλον», ο συγγραφέας αποτυπώνει πιστά τα λόγια των μαθητών και προσδίδει ζωντάνια, αμεσότητα, αληθοφάνεια και παραστατικότητα στο λόγο. Παράλληλα, ο ευθύς λόγος ενισχύει τον διαλογικό χαρακτήρα του κειμένου, ελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη και δημιουργεί τις συνθήκες για τη συναισθηματική του ταύτιση με τους φοιτητές, εφόσον τον βοηθά να προσεγγίσει το κείμενο βιωματικά.

B3.

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, η πρόθεση της Κικής Δημουλά είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σχετικά με το σημαντικό ρόλο της επετείου στη διατήρηση της μνήμης. Αρχικά, μέσα από τη μεταφορά («..μεταφορικό μέσον...στο παρόν») παρουσιάζεται παραστατικά η σύνδεση του παρελθόντος με το παρόν μέσα από εορτασμούς επετείων. Στη συνέχεια, με την αξιοποίηση της επανάληψης «γενέθλια γενέθλια» μέσα στην εικόνα («ιδού η νύφη.. φωτογραφίες σου») αισθητοποιούνται οικογενειακές μνήμες, οι οποίες διατηρούνται στο πέρασμα των χρόνων.

Παράλληλα, με τη χρήση του ασύνδετου σχήματος («Τιμά τους ήρωες... Θερμοπύλες») φορτίζεται συναισθηματικά ο δέκτης ως προς τους τρόπους ενίσχυσης του πατριωτισμού. Επιπλέον, προσδίδεται ένας γοργός, έντονος, σχεδόν ασθματικός τόνος στο λόγο.

Επιπρόσθετα στοιχεία που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν είναι ο βραχυπερίοδος λόγος («πάει παντού.. σε χαρές και σε απώλειες») σε συνδυασμό με συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις («απώλειες», «χαρές») που υπάρχουν στο συγκεκριμένο χωρίο, με τα οποία διεγείρεται συναισθηματικά ο αναγνώστης για τη διατήρηση της μνήμης μέσω των επετείων. Τέλος, σημεία στίξης όπως τα αποσιωπητικά («να ξεχαστούν...») καθιστούν το ύφος υπαινικτικό σχετικά με την ανάγκη διατήρησης της ιστορικής μνήμης.

ΘΕΜΑ Γ (ενδεικτική απάντηση)

Το ταγάρι είναι ένα οικογενειακό κειμήλιο κι αντιπροσωπεύει τη συνέχιση της οικογενειακής παράδοσης και τη διατήρηση της μνήμης. Αναλυτικότερα, η αφηγήτρια σε α ενικό πρόσωπο «θα σας πω ...βρήκα», το οποίο προσδίδει δραματικό και εξομολογητικό χαρακτήρα στο κείμενο, μας πληροφορεί για την ιστορία ενός ταγαριού. Το τελευταίο αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των τριών γενιών της οικογένειας. Μπορεί να κατέληξε σε μια παλιά κασέλα, αλλά στο παρελθόν είχε χρηστική αξία. Μέσω της αναδρομικής αφήγησης «Στα φοιτητικά της χρόνια ...επίσης», η οποία συνδέει το παρόν με το παρελθόν και καθιστά την αφήγηση πιο ενδιαφέρουσα, η αφηγήτρια μας πληροφορεί ότι η μητέρα της το χρησιμοποιούσε ως τσάντα, όταν ήταν φοιτήτρια, για να είναι μέσα στη μόδα. Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι για τη μητέρα το ταγάρι δεν είχε ιδιαίτερη συναισθηματική αξία. Αντίθετα, όταν η αφηγήτρια εμφανίζει το ταγάρι στη γιαγιά, η συγκίνηση της τελευταίας είναι έκδηλη. Νοσταλγεί το παρελθόν, επισημαίνοντας σε ευθύ λόγο, με ζωντάνια, έμφαση και ρεαλισμό, πως αυτού του είδους τα αντικείμενα «είναι πράγματα για μια ζωή». Μάλιστα, η περιγραφή που ακολουθεί «ήταν βαμμένο...λαμπερά σχέδια», ξαναζωντανεύει την εικόνα αυτού του κειμήλιου, ανανεώνοντας και αφυπνίζοντας τις τρεις γενιές της οικογένειας.

Προσωπικά, αν βρισκόμουν στη θέση της αφηγήτριας θα κρατούσα το ταγάρι ως ένδειξη τιμής και σεβασμού στην οικογενειακή παράδοση. Θα μου άρεσε πολύ να αποτελέσω την τέταρτη γενιά διατήρησης αυτού του κειμήλιου, όχι τόσο για τη χρηστική του αξία, αλλά γιατί βλέποντας το κάθε φορά θα κατακλυζόμουν από μια βαθιά συγκίνηση, σα να επιστρέφω εκεί που ανήκω...

(243 λέξεις)

Δ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΣΙΟ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΣΙΟ :

ΑΡΘΡΟ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΑΣ

ΕΠΙΚΑΙΡΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ, ΑΦΟΡΜΗΣΗ ΑΠ' ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΤΙΤΛΟΣ: Σύντομος και περιεκτικός

ΥΦΟΣ: Σοβαρό αλλά με στοιχεία υποκειμενικότητας, χρήση γ πληθυντικού αλλά και α' πληθυντικού προσώπου

Α' Ζητούμενο : προσωπική άποψη του μαθητή για την αξία της ιστορικής γνώσης

Β' Ζητούμενο : βιωματικοί τρόποι με σκοπό την καλλιέργεια του ενδιαφέροντος για το ιστορικό παρελθόν

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: παρουσίαση του θέματος-θέσης + αφόρμηση απ' την επικαιρότητα

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

A. ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

1. Γνώση του παρελθόντος, κατανόηση με σκοπό την κατανόηση του παρόντος
Μαθαίνουμε απ' τα λάθη των προγόνων μας = ενδυνάμωση εθνικής συνείδησης και αυτογνωσίας = γνωρίζοντας την ιστορική διαδρομή του έθνους μας = τόνωση εθνικής υπερηφάνειας και ενίσχυση της φιλοπατρίας. **(τελικά όλοι μας είμαστε προϊόντα της ιστορίας, ΚΕΙΜΕΝΟ 1)**

2. Μετάδοση αξιών: διδάσκει την σημασία διαχρονικών αξιών (ελευθερία, δικαιοσύνη, δημοκρατία) και φέρνει τους νέους σε επαφή με τους αγώνες που έγιναν για την υπεράσπισή τους. Καλλιέργεια σεβασμού για τα πολιτιστικά επιτεύγματα όλων των λαών, κατανόηση της συνεισφοράς τους στον πολιτισμό της ανθρωπότητας= προώθηση διεθνούς συνεργασίας και αποφυγή του φανατισμού= απομάκρυνση από προκαταλήψεις. **(για να μάθουμε απ' τα λάθη των προηγούμενων, να δούμε τι λειτούργησε καλύτερα για εκείνους και τι όχι)**

B. ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Ο ΒΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

1. Βιωματική μέθοδος διδασκαλίας στο σχολείο: αποφυγή στείρας αποστήθισης, μελέτη διαφορετικών ιστορικών πηγών

2. Παρακολούθηση ιστορικών ντοκιμαντέρ και σειρών

3. Επισκέψεις σε μουσεία (αρχαιολογικά και λαογραφικά), ιστορικά μνημεία στην Ελλάδα και το εξωτερικό

4. Επαφή με τις παλαιότερες γενιές: ιστορικές αφηγήσεις- μετάδοση και τήρηση ηθών και εθίμων

5. Συμμετοχή σε εθνικές επετείους (βλέπε κείμενο αναφοράς 2)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Επιβεβαίωση της αξίας της ιστορικής γνώσης

Αξιοποίηση φράσεων από τα κείμενα αναφοράς **(οι νεκροί μας κυβερνούν, αξίζει να μαθαίνουμε για αυτούς τους νεκρούς)**

ΥΠΟΔΕΓΜΑ ΓΡΑΠΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

(Έχουν τονιστεί τα στοιχεία που έχουν αξιοποιηθεί από τα κείμενα αναφοράς.)

Πώς το παρελθόν γίνεται ιστορία...

Η σχολική χρονιά φτάνει στο τέλος της και το σύνολο της μαθητικής κοινότητας ανησυχεί. Μετά από δύο χρόνια όλοι οι μαθητές, μικροί, μεγάλοι γράφουμε εξετάσεις και φυσικά ανάμεσα στα άλλα εξεταζόμαστε και στην Ιστορία! Με αφορμή, λοιπόν, αυτό το γεγονός, διαβάσαμε στο πλαίσιο του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας ένα κείμενο με τίτλο «Γιατί να μαθαίνουμε Ιστορία;» και

προβληματιστήκαμε. «Γιατί να μαθαίνουμε για αυτούς τους νεκρούς, πού θα μας χρειαστεί στη ζωή μας;»

«Παντού και πουθενά» ίσως είναι η πρώτη απάντηση που μας έρχεται στο μυαλό. Ναι, ενδεχομένως δεν θα μας ρωτήσουν σε μία επαγγελματική συνέντευξη ή μία κοινωνική εκδήλωση πότε έγινε η άλωση της Κωνσταντινούπολης, αλλά δεν είναι αυτό το ζήτημα. Δεν μαθαίνουμε ιστορία για λόγους επίδειξης. **Μέσα από την κατανόηση του παρελθόντος συνειδητοποιούμε και διδασκόμαστε από τα λάθη των προγόνων μας.** Ποιος δεν «εντυπωσιάστηκε» όταν ανακάλυψε πως ο Διεθνής οικονομικός έλεγχος δεν ήρθε για πρώτη φορά στην Ελλάδα τον 21^ο αιώνα; (Ίσως με άλλο όνομα τώρα, αλλά με την ίδια εξουσία και σημασία.) **Διδασκόμαστε μέσα από τα λάθη** και ευχόμαστε να μην τα επαναλάβουμε. Εκτός όμως από την κατανόηση, η ιστορική γνώση μάς θωρακίζει από τη χειραγώγηση και τον αποπροσανατολισμό. Πόσω μάλλον από τη μισαλλοδοξία και τον ρατσισμό. Γνωρίζουμε τα γεγονότα, τις συγκυρίες και τα κίνητρα των ηγετών και δεν μας εξαπατά κανένα εθνικιστικό μόρφωμα ή ρητορική προπαγάνδα.

Και αν κάποιος τελικά αναγνωρίσει την αξία της ιστοριογνωσίας, δε μένει παρά να τη βιώσει με έναν τρόπο διαφορετικό από τον συνήθη ψιττακισμό. Γίνεται αυτό; Φυσικά και γίνεται. Δεν μαθαίνει κανείς ιστορία μέσα από το «power point». **Απαιτεί ψυχή και σώμα η διαδικασία. Από τα μικρά θεατρικά και τη συμμετοχή στις εθνικές επετείους μέχρι την οργάνωση επισκέψεων σε χώρους ιστορικού ενδιαφέροντος στο πλαίσιο του μαθήματος της ιστορίας.** Εμείς οι ίδιοι οι μαθητές, δηλαδή, με την κατάλληλη προετοιμασία και καθοδήγηση από τον/την εκπαιδευτικό της τάξης, να επιλέγουμε και να αναλαμβάνουμε την ξενάγηση σε μέρη όπου έλαβαν χώρα σημαντικά γεγονότα. Ακούγοντας τον ίδιο τον συμμαθητή μας να μας εξηγεί, θα βιώσουμε διαφορετικά τη διαδικασία. Και ποιος ξέρει μπορεί στη συνέχεια να δούμε και εκείνη την ταινία, «Το παιδί με τη ριγέ πιτζάμα», που έναν χρόνο μας παρακαλούσε ο φιλόλογος! Με μία κριτική ματιά, ακόμα και από τον κινηματογράφο μπορείς να διδαχθείς αυτά που τα βιβλία δεν σου λένε...

Κλείνοντας το συγκεκριμένο άρθρο, θα θέλαμε να κάνουμε μία διαπίστωση. Κανείς δεν είπε πως είναι εύκολο να αποστηθίσεις τι έγινε το 323 π.Χ ή το 532μ.Χ. Δεν πειράζει όμως. Το νόημα της ιστορίας είναι πολύ πιο βαθύ από αυτό. Το νόημα είναι: «Πώς το παρελθόν θα γίνει ιστορία;» (Για την ιστορία το 323 μ.Χ πέθανε ο Μέγας Αλέξανδρος και το 532 μ.Χ έγινε η στάση του Νίκα).

(400 λέξεις)